

БИБЛИОТЕКА
СРПСКЕ ПРАВ. ВЕЛ. ГИМНАЗИЈЕ
НОВИ САД

2111

Д О Д А Т А К Ъ

къ числу 66 Новина Србски 1821.

~~~~~

СМЪСИЦЕ КНЪИЖЕСТВЕННЕ.

КНЪИЖЕСТВО СЛАВЕНСКО.

Царска награда Славенке Славенину.

Н. В. Царица Мати Русійска послала е покойномъ Г. Пухмаеру, писателю грамматике русійске, нъой посвеѣне, за знакъ свое милости скупощный прстенъ одъ драга каменя. Будуѣи да се покойникъ надао, да ѣе му доѣи даръ какавъ годъ за трудъ свой изъ Русіе, по е наредіо у шестаменту свомъ, да се даръ тай даде Музеу Пражкоме. — Кромъ того послала е Царица Мати и Музеу Пражкоме даръ, и то еданъ экземпляръ Исторіе русійске Карамзинове, и на прекрасномъ папиру печатанъ, и особито скупощно свезанъ.

Найновій овогодишній производъ у кнъижесипву Славенскомъ естъ кнъижца Г. Лазара Милешиѣа, издана подъ именовъ: „Ошпустнаго Слова Архіерейскаго примъръ по Дѣянїемъ Апостолскимъ, чистимъ Славенскимъ языкомъ написа Лазаръ Милешичъ, Правдословъ (адвокатъ) въ Кралевствѣ Маѣарскомъ, и Загребскаго Комиташа засѣдатель.“ печатана прквенны писмены у Вїени у печатниѣи манастира Ерменскога, на 8. и 46 страна велика, а посвеѣена Н. Превосход. Г. епїскопу Мойсею Мїоковиѣу. У зачалу доданъ е и образъ изрѣзанъ Н. Превосходителства; а на листу имена кнъижце исте стое зачална слова имена издательва Л М са знаменїемъ колайне, кою е получїо Г. Милешиѣъ одъ Н. В. Цара нашегъ за заслуге свое, указане држави.

КЊИЖЕСТВО СРБСКО.

О Д Г О В О Р

на

ДОБРИЋЕВЕ ПОГЛЕДЕ „на начин Србска писаня“

у додашак к ч. 53. Н. С. мешнуше.

Ја би рад Г. Добрићу тако учтиво на ове погледе одговорити, као и он што и је писао, не вријеђајући ничију чест, ништи кога кривећи; али ево невоље, што му морам казати, да ови његови погледи нимало мени нијесу по вољи! И тако морам чест његову вријеђати и кривити га. За то се не би сам смијо усудити ни ријечи му на њи рећи, да он сам по двапут не каже, да може сваки слободно свој начин мишљења и суд показати, и да му неће нико за зло примити. Ево му дакле мога суда:

1.) Конац и намјереније овога његова дуговременога размишљавања и посла јест то, да нам начини нову азбуку, колико је могуће ближе к Славенској; као што је и начинио. Но да се о тој много не препиремо, само нека нам каже, личили на Славенску азбуку, да се пише њстїна, колїко, учїнїшї, прїмїшї, пїсашї, чїстїшї, ілі? Није ли то без икакве невоље (и учене и простачке) удаљавати се од Славенског писања? Зар он не зна, да се у Славенском језику само пуђе ријечи овако пишу са і (и мїр и вїно за разлику)? Па кад и И онако има, ја би волио і изоставити са свим, па би онда ове све (и друге многе) ријечи биле једнако написане и Српски и Славенски; а И је и љепше, и за наша слова приличније.

2.) ѿ, вели, да је састављено из і и о!! и за то га узима мјесто јо. А ѡ, вели, Руси изговарају као ји!! за то га и он узима тако. Ово је заиста чудан учитељ и словословац! Ако ѿ није као њемачко о или Латинско о, ниши као Грчко ο μικρον; дакле мора бити састављено из І и О? А зашто не би било састављено из два о? — Коли му каза, да Руси ѡ изговарају као ји? то је баш наопако: Руси ни и ли читају њи и љи; а швоје њи и љи читали би још дебље, него што ми читамо ни и ли (наличније на и). Из почетка ови погледа рекао би човек, да је он читао, што је гођ у нас досад писано о овом послу, а из овога се види да није ништа. Или може бити да је и читао, али за то овако мисли и говори, што каже, да није ни различним шуђим мислима, ниши каквима друге „вїлосовїе“, ниши управо својим следовао, него од ови свију средњу сназицу да је изабрао? (!!) Па још вели: „Едалї небї моглї учїтељы, даше словма учеї, казашї му дає ѿ, јо, елї боле од ког шуђег езїка узешї далеко удаленог од нашег, него од Славенског?“ Добро! па зар да ти дијеште ѿ и у славенскоме чита јо (а ѡ као ји без сумље, кад

кажеш, да га Руси тако изговарају)? или да Славенски ником учи? Или једно слово друкчије да чита у Српскоме, а друкчије венскоме? Зато ја мислим једнако, да је много боље и паметиши и шуће, па посвојити (као и у осталом што је бивало и бива ли Славенско наопако извраћати и кварити. А збиља! какаво двоспруко ї? какогађ вели да се чује двоспруко ї, тако рећи, да се чује и двоспруко а, е, о, у, н. п. у овим његовим „код ови наши слова“ нимало се и не чује двоспручије (у ријечи слова), а о се чује много двоспручије од и! Али ово није двоспруко, него дугачко, а ће је управо двоспруко, двоспрука и писати.

3.) Па је Г. Добрић о доброти ове своје азбуке тако увјерљиво да каже, да нам није нужно друга слова „измешљивати, и додавати, нашу с' овим изјаснену Азбуку кварити, спрјевати којаква слова љ. њ. ї много друга.“ И опет на другој страни: „мислим, док ми кои боље не докаже да другачије не може бити, осим, овако.“ А ја се надам, да ће сад и сам виђети и признасти, да је ова његова азбука и орфографија гора од свију азбука и орфографија, које су се до данас у књижевству нашем показивале! — Кад је рекао, да узмемо Славенску азбуку „у колико нам служити може“, да је избацио е, а казао да се свуда пише е, па да се учи ће се у почетку изговара као њемачко е; или барем, да се то е изврнуто (э) узме за е, као и у Руса, те не би тако често долазило, као што су већ њекоји почели, те га и у сриједи и на крају пишу; па да је казао, да їй не треба писати ни у винителном, ни у родителном, него само и (или барем њ); а к љ и љ још да је узео наше старо ц, а остало да се крпи којекако; па још да је казао, да примимо од Руса, те да пишемо И и у шућим ријечма мјесто ї и мјесто ѵ (н. п. архимандрит, лира), а я мјесто а (н. п. Историја); тако велим, да је казао говорећи за азбуку, колико је могуће ближу к Славенској, онда би друго било. Ако ли ове азбуку без крпежа, по кроју, или својству језика нашега, онда не треба да своју словословију почиње од двојегласни и тројегласни, тајни и јавни слова, него ваља најприје управо да зна, шта су то слова, шта ли је писати, шта ли читати; па ће му се онда само показати, колико слова за који језик треба: па ће онда, послје свега тога, сам моћи судити, јели она азбука и орфографија у Српском рјечнику шаман за Српски језик; или јој треба што додати, или одузети.

4) Вели: „Овим писанем, судим, да ће се моћи поезија уредити врло добра, у српском езiku, по начину Омѣра, Пиндара и други славни Грка, ер за сад још немамо никакве састављене књиге (ваља да би ово ваљало написати књиге?) учеће добро дугачак и кратак слог познавати, ваља што у начину писаня, многе распре бјају“ (или бјвају?). Како то? У овоме свом писању не види се ни какав знак, који би показивао дугачке и кратке слоге? А друго, Српски језик није мртав, као сад Омѣров и Пиндаров, да се из књига уче познавати дугачки и кратки слогови (као што ни Омѣр и Пиндар то у своме језику нијесу учили из књига). Који Србин

и је слог дугачак, који ли краћак, слабо ће он из
 емда таква књига треба; али се може и другом ор-
 ши, као и овом твојом, ако не боље).

Д О Д А Т А К.

е ови погледа штампан је (у додатку к 58 ч. н. С.)
 а „ГЛАС ЈАСНЕ ЛІРЕ“, на коме је пошписано „у Кар-
 оша Добрића ученика.“ Јели оно глас јасне, или ша-
 а кажу наше поеме; а мени је само ово за чудо, како
 јеше „у Трпины“, а сад „у Карловци!“ Или ваља да он
 до и имена. — Али кад је ученик, може му се одби-
 ад је још, научиће се.“

додатку к 64 ч. н. С. штампано је Г. С. Ш. „Умствова-
 сання нашегъ.“ На оно, шта је ње Г. С. Ш. да каже,
 наћи приличан одговор у овоме моме одговору на погледе
 а; а на оно, шта је казао, пешко ће му и ко што добро
 и паметно моћи одговорити. Он сиром говори, а не зна, шта говори;
 баш, као н. п. да какав слијепец, који се слијеп родио, падне у врући-
 цу, па да стане окашним људма полковати, или су љепше иконе, које
 су руком писане, или које су у бакру резане и штампане. Такви чо-
 век може и пишати и одговарати за стотину нијпаметнији људи:
 шако сад не помаже њега пишати, ње је он виђео, да се пише Српиа и
 њеше; и који је то „наипрости народъ“, који је „не умљючи болъ
 изрѣчи шако изговарати обико.“

У Бечу 17. Августа 1821.

В. С.

О Б Я В Л Ђ Н І Є.

Принуђенъ самъ, молиши сву ГГ. Пренумеранте Новина Срб-
 ски и Забавника, кои ми нису досадъ плашили за Новине и Забавнике
 одъ кое годъ године, да изволе послаши ми дугъ свой за мѣсецъ дана
 одъ данасъ. Време е вељъ, да се поставимо еданъ пунъ у редъ и у о-
 вой струцы. Я морамъ да плаћамъ за сваку стваръ гоповимъ новцемъ
 и почно и уредно; овде се не зна за шалу. А зашто бы было тешко
 ГГ. Пренумерантима, плаћати мале овакве дугове почно? — Кои ми
 не буде послао дугъ свой до мѣсеца дана, ономъ небу шиляти више
 новина.

У Віени 19/31. Августа 1821.

Димитріє Давидовиъ.

